

S druge strane, kad je germanstvo prodiralo prema jugu i istoku u obliku reformacije i protestantizma, katolička je crkva posvetila naročitu pažnju hrvatskom području, a s tim u vezi je protureformacija bila u hrvatskim krajevima naročito aktivna. Taj stav prema protestantizmu bio je u interesu i hrvatskoga plemstva i hrvatskog svećenstva, jer su time ovi slojevi spriječili prodiranje ugarskog protestantskog plemstva i svećenstva u Hrvatsku, a to je svakako znatno doprinijelo očuvanju hrvatske kulturne i političke posebnosti. Sprječavanjem širenja protestantizma na granici Hrvatske i Ugarske osnažene su protuliberalne struje u hrvatskom kulturnom i političkom životu.

III.

U doba kad se je razvijala hrvatska država na istočnoj obali Jadranskog mora, trgovačka republika Venecija došla je do naročite moći i ugleda zato, što je držala gotovo čitavu trgovinu s istokom u svojim rukama. Ali Venecija nije mogla biti sigurna za svoje brodove sve dotle, dok su istočnom obalom Jadrana vladali Hrvati, koji su tražili od Venecije danak za sigurnu plovidbu u svojim vodama. Iz tih razloga je Venecija u toku stoljeća sve do svoje propasti nastojala definitivno zavladati istočnom obalom Jadrana, što joj je djelomično uspijevalo.

Poslije ujedinjenja svih država na Apeninskom poluotoku, nova nacionalistička Italija preuzela je u nasljedstvo ulogu Venecije, a s time i aspiracije